

Německo klíčem k mezinárodní situaci

Lev Davidovič Trockij

Následujícími řádkami chce se, byť by i jen zcela povšechně, načrtnouti, jak se v dané chvíli vytváří světová politická situace, jako důsledek základních protichůdností úpadkového kapitalismu, zkomplikovaných a přiosťřených hroznou obchodně-průmyslovou krizí. Níže zběžně načrtnuté úvahy, které ani zdaleka nezahrnují všech zemí a všech otázek, vyžadují dalšího vážného kolektivního zpracování.

1. Španělská revoluce¹ vytvořila všeobecné politické předpoklady bezprostředního boje proletariátu o moc. Syndikalistické tradice španělského proletariátu projevíly se ihned jako jedna z hlavních překážek na cestě vývoje revoluce. Kominternu byla událostmi překvapena. Komunistická strana, naprosto bezmocná na počátku revoluce, zaujala nesprávnou pozici ve všech podstatných otázkách. Zkušenost ze Španělska ukázala — znovu připomínám — jakým strašným nástrojem dezorganizace revolučního uvědomění pokrokových dělníků je dnešní vedení Kominterny! Neobyčejné opožďování se proletářského předvoje za vývojem událostí, politicky rozdrobený ráz hrdinského zápasu dělnických mas, vpravdě vzájemné zajišťování se anarcho-syndikalismu a sociální demokracie — takové jsou základní politické podmínky, které umožnily republikánské buržoasii, spojené se sociální demokracií, obnovu aparátu represálií, a když povstávším masám byl zasazován úder za úderem, soustředění v rukou vlády značné politické moci.

Na tomto příkladu vidíme, že fašismus není vůbec jediným prostředkem buržoasie v zápase s revolučními masami. Režim, který nyní vládne ve Španělsku, odpovídá nejvíc pojmu kerenštiny, to jest poslední či "předposlední" "levé" vlády, kterou může postavit buržoasie v boji proti revoluci. Avšak taková vláda vůbec ještě neznamená nezbytnou slabost a porážku. Není-li silné revoluční proletářské strany, může kombinace poloreforem, levých frází, levějších gest a represálií buržoasii víc skutečně posloužiti než fašismus.

Zbytečné říkat, že španělská revoluce není skončena. Nerozřešila těch nejpodstatnějších svých otázek (agrární, církevní a nacionální) a nikterak nevyčerpala revoluční prameny lidových mas. Buržoasní revoluce nemůže dát víc nad to, co již dala. Pokud pak jde o proletářskou revoluci, může být nynější vnitřní situace ve Španělsku nazvána předrevoluční, avšak ničím víc. Je velmi podobno pravdě, že postupující vývoj španělské revoluce bude mít více méně vleklý ráz. Tím jaksi historický proces umožňuje španělskému komunismu nový úvěr.

2. Situace v Anglii může být také s jistou oprávněností nazvána předrevoluční, shodneme-li se přesně v tom, že mezi situací předrevoluční a bezprostředně revoluční může dojít k několikaleté periodě s jednotlivými přílivy a odlivy. Hospodářská situace Anglie dosáhla krajní ostrosti. Avšak politická nastavba v této ultrakonzervativní zemi se neobyčejně opožďuje za změnami hospodářské základny. Všecky třídy anglického národa dříve, než uvedou do chodu nové politické formy a metody, prohledávají znovu a znovu staré zásobárny, obrátí staré dědouškovy a babiččiny šaty a pod. Skutečnost je taková, že v Anglii, nehledě na hrozný národní úpadek, není stále ještě ani významnější revoluční strany a ani jejího protikladu — strany fašistické. Díky tomu bylo buržoasii umožněno mobilizovati většinu národa pod "národním" praporem, to jest pod tím nejprázdnějším ze všech hesel. Gigantické politické převahy dostalo se v předrevolučním prostředí ultratupému konservatismu. Přizpůsobení politické nadstavby reálnému hospodářskému a mezinárodnímu postavení státu, vyžádá si podle všeho nejednoho měsíce a možná i nejednoho roku.

Netřeba pochybovati, že ztroskotání "národního" bloku² — a takové ztroskotání je nevyhnutelné v poměrně nedaleké budoucnosti — povede přímo buď k proletářské revoluci (je jasno, že jiné

revoluce v Anglii nemůže být), nebo k vítězství "fašismu". S nepoměrně větší pravděpodobností lze předpokládat, že na cestě k revolučnímu rozuzlení projde Anglie ještě prodlužující se periodou radikálně-demokraticko-sociálně-nacionální demagogie, lord-georgiády a labourismu.³ Netřeba tudíž pochybovati, že historický vývoj Anglie popřeje ještě značné údobí britskému komunismu k tomu, aby se přeměnil na skutečnou stranu proletariátu ve chvíli, kdy rozuzlení se opravdu přiblíží. Z toho však vůbec nevyplývá, že možno i nadále ztrácet čas na zhoubné pokusy a centristické kličkování. Za nynější světové situace je čas tou nejdražší surovinou.

3. Francie, kterou mudrci Kominterny před půldruhým rokem, či dvěma, umístili v přední řadě revolučního vzmachu, je ve skutečnosti tou nejkonservativnější zemí nejen v Evropě, ale zajisté i na celém světě. Poměrná pevnost kapitalistického režimu Francie tkví většinou v její zaostalosti. Krize se ve Francii projevuje slaběji, než v jiných státech. Ve finanční oblasti snaží se dokonce Paříž dohoniti New York. Přímým pramenem nynějšího finančního "blahobytu" francouzské buržoasie je versailleská loupež. Avšak právě versailleský mír tají v sobě hlavní pohružku pro celý režim francouzské republiky. Mezi počtem obyvatelstva, výrobními silami a národním důchodem Francie na jedné straně a nynější mezinárodní situací na druhé straně, je krajně křiklavý rozpor, který nezbytně povede k výbuchu. Aby Francie, stejně "národní" jako radikálně-socialistická, udržela svou přechodnou nadvládu, je nucena opíratí se v celém světě o ty nejreakčtější síly, o nejstarobylější formy vykořisťování, o hnusnou rumunskou kliku, o prohnílý režim Pilsudského, o vojenskou diktaturu v Jugoslávii, musí podporovat rozdrobení německého národa (Německo a Rakousko), hájit polský koridor ve východním Prusku, pomáhat japonské intervenci v Mandžusku, podněcovat japonskou vojenskou kliku proti SSSR, vystupovat jako hlavní nepřítel osvobozovacího hnutí koloniálních národů a jiné a jiné. Rozpor mezi podřadnou rolí Francie ve světovém hospodářství a obrovskými privilegii a nároky ve světové politice bude s každým měsícem vždy zjevnější, bude hromadit nebezpečí na nebezpečí, rozkládat vnitřní odolnost, vytvářet úzkost a nespokojenost lidových mas a vyvolávat vždy hlubší politické přesuny. Tyto procesy se nepochybně projeví již v nejbližších parlamentních volbách.

Na druhé straně však nutí všechno k domněnce, že nedojde-li k velkým událostem mimo zemi (vítězství revoluce v Německu, či naopak, vítězství fašismu), vývoj vnitřních poměrů v samotné Francii půjde v nejbližší době poměrně "plánovitě", což komunismu umožňuje využítkovat k svému upevnění značnou přípravnou dobu až do příchodu předrevoluční a revoluční situace.

4. ve Spojených státech, zemi s nejmohutnějším kapitálem, obnažila nynější krize s překvapující silou úžasné sociální protiklady. Z nebývalého údobí rozkvětu, ohromujícího celý svět ohňostrojem milionů a miliard, přešly Spojené státy najednou do údobí té nejstrašnější biologické žebroty pracujících lidí. Takový gigantický sociální otřes nemůže minouti bez následků pro politický vývoj země. Dnes lze ještě těžko zjistiti, aspoň z povzdálí, nějaké značnější zradikalizování amerických dělnických mas. Možno předpokládat, že samy masy byly v takové míře překvapeny katastrofálním přelomem konjunktury, tak přidušeny a ohlušeny nezaměstnaností nebo strachem z nezaměstnanosti, že ještě neuspěly vyvodit ten nejpodstatnější důsledek postihnuvšího je neštěstí. K tomu je třeba jistého času. Ale důsledky budou vyvozeny. Obrovská hospodářská krize, která nabývá ráz sociální krize, změní se nezbytně v krizi politického uvědomění americké pracující třídy. Zcela možno, že revoluční zradikalizování širokých dělnických vrstev neprojeví se v údobí největšího poklesu konjunktury, nýbrž naopak, za obratu k oživení a rozmachu. Ať tomu tak či onak, jisto je, že v životě amerického proletariátu a národa jako celku nynější krize zahájí novou epochu. Možno očekávati, že dojde k vážnějším přesunům a posunům ve vládnoucích stranách, že dojde k novým pokusům o utvoření třetí strany a podobně. Při prvních příznacích přelomu konjunktury směrem nahoru pocítí odborové hnutí ostře potřebu vyrvatí se ze spárů podlé byrokracie Americké Federace Práce. Současně s tím se otevrou komunistům nepřehledné možnosti.

Amerika nejednou v minulosti již poznala bouřlivé výbuchy revolučních nebo polorevolučních masových hnutí. Tato hnutí pokaždé rychle zhasínala jednak proto, že Amerika vždycky vstupovala v

nové pásmo bouřlivého hospodářského rozmachu, jednak pak, že se hnutí sama sebou vyznačovala hrubým empirismem a teoretickou bezmocností. Obě tyto podmínky jsou nyní odbyty. Nový hospodářský rozmach (a nelze ho považovati předčasně za vyloučený) nebude se musit opírat o vnitřní "rovnováhu", ale o nynější světový hospodářský chaos. Americký kapitalismus vstoupí do epochy ohromného imperialismu, ustavičného růstu zbrojení, vměšování se ve věci celého světa, válečných konfliktů a otřesů. Na druhé straně radikalizující se masy amerického proletariátu mají — nebo, správněji, za podmínky správné politiky mohou mít — v komunismu již nikoli starou směs empiriky, mystiky a šarlatánství, nýbrž vědecky zdůvodněnou nauku, stojící na výši událostí. Tyto kořenné změny dovolují s jistotou předvídat, že nevyhnutelný a poměrně blízký revoluční přelom v americkém proletariátu nebude již dřívějším snadno hasnoucím "slaměným ohněm", nýbrž počátkem skutečného revolučního požáru. Komunismus v Americe může s důvěrou kráčetí vstříc své veliké budoucnosti.

5. Carské dobrodružství v Mandžusku přivedlo k rusko-japonské válce; válka k revoluci v r. 1905. Nynější japonské dobrodružství v Mandžusku může přivést k revoluci v Japonsku.

Feudálně-vojenský režim země sloužil ještě na začátku tohoto století úspěšně zájmům mladého japonského kapitalismu. Avšak za posledního čtvrtstoletí kapitalistický rozvoj vnesl neobyčejný rozklad do starých sociálních a politických forem. Japonsko již několikrát od té doby šlo k revoluci. Scházela mu však silná revoluční třída, která by splnila úkoly, dané vývojem. Mandžuské dobrodružství může urychlit revoluční katastrofu japonského režimu.

Přesto, že nynější Čína je oslabena diktaturou kuomindanských klik, liší se velmi od té Číny, kterou Japonsko hned za evropskými mocnostmi znásilňovalo v minulosti. Čína nemá tolik síly, aby ihned vypudila japonské vojenské výpravy, avšak národní uvědomění a aktivnost čínského národa neobyčejně vzrostly, vojenským výcvikem prošly statisíce, miliony Číňanů. Číňané budou improvizovat vždy nové a nové armády. Japonci budou se cítit obléhanými. Železnice budou mnohem více sloužit vojenským účelům, než hospodářským. Bude nutno posílat stále víc a víc vojsk. Rozrůstající se mandžuská výprava začne vyčerpávat hospodářský organismus Japonska, bude zvětšovat nespokojenost uvnitř země, zotřovat protichůdnosti a tím urychlovat revoluční krizi.

6. V Číně musí také nezbytnost obrany proti imperialistickému vpádu vyvolat nejvážnější politické důsledky. Režim Kuomindanu vyrostl z národního, revolučního hnutí mas, které bylo využito a udušeno buržoasními militaristy (za součinnosti stalinské byrokracie). Právě proto nynější režim, plný rozporů a vratký, není schopen vojensko-revoluční iniciativy. Nezbytnost obrany proti japonským násilníkům bude se stále víc obracet proti kuomindanskému režimu, a bude živit revoluční nálady mas. Za těchto podmínek může proletářský předvoj při použití správné politiky napravit to, co bylo tak tragicky zameškáno průběhem let 1924-27.

7. Nynější události v Mandžusku ukazují speciálně, jak naivní byli ti pánové, kteří žádali sovětskou vládu o prosté vrácení Východní čínské dráhy Číně. To by znamenalo odevzdat ji dobrovolně Japonsku, v jehož rukou by se tato dráha stala důležitým nástrojem jak proti Číně, tak proti SSSR. Zdržovalo-li dosud co vojenské kliky Japonska před intervencí v Mandžusku a mohli je i dnes ještě co udržet v mezích opatrnosti, pak je to ten fakt, že Východní čínská dráha jest majetkem sovětů.⁴

8. Zdaž však nemůže japonské dobrodružství v Mandžusku přivést k válce Japonska SSSR.? To zajisté není vyloučeno, i když bude sovětská vláda provádět tu nejrozumnější a nejopatrnější politiku. Vnitřní rozpory feudálně-kapitalistického Japonska zbavily zřejmě jeho vládu rovnováhy. O popouzeče (Francie!) není nouze. A z historické zkušenosti carismu na Dalekém východě víme, čeho je schopna vojensko-byrokratická monarchie, která ztratila rovnováhu.

Zápas, k němuž došlo na Dalekém východě, nevede se přirozeně o nějaké železnice, nýbrž o osud celé Číny. V tomto obrovském historickém zápase nemůže být sovětská vláda neutrální, nemůže

se stejně chovat k Japonsku i Číně. Je povinna státi úplně a naprosto na straně čínského národa. Pouze nezkrušitelná věrnost sovětské vlády osvobozovacímu zápasu uhnětených národů může skutečně na Východě vytvořit přehradu mezi Sovětským Svazem a Japonskem, Anglií, Francií, Spojenými státy.

Závisí na konkrétních historických okolnostech, jakým způsobem bude sovětská vláda v nejbližší době pomáhat čínskému národu v jeho boji. Bylo-li by však bývalo dříve pošetilé, kdyby byla bývala Východní čínská dráha odevzdána dobrovolně Japonsku, stejně pošetilé by bylo, podřizovati všechnu politiku na Dalekém východě otázce Východní čínské dráhy. Mnohé ukazuje, že postup japonské vojenské kliky v této otázce má vědomě provokační ráz. Za touto provokací stojí bezprostředně vládnoucí Francie. Cíl provokace je — svázat Sovětský svaz na Východě. Je nutno proto žádati od sovětské vlády tím více neoblomnosti a dálnozrakosti.

Základní vlastnosti Východu: ohromná prostranství, nesčíslné masy lidí, hospodářská zaostalost — dávají všem procesům pomalý, vleklý, plazivý ráz. Bezprostřední nebo ostré nebezpečí existenci Sovětského svazu od Východu rozhodně nehrozí. Hlavní události budou se v nejbližší době rozvíjet v Evropě. Zde se mohou otevřít veliké možnosti, ale odsud také hrozí veliké nebezpečí. Zatím si na Dalekém východě svázalo ruce pouze Japonsko. Sovětský svaz si musí nyní zachovat ruce volné.

9. Na světové politické naprosto ne tiché scéně vyniká ostře situace v Německu. Hospodářské a politické protichůdnosti dosáhly zde neslýchané ostrosti. Rozuzlení se již téměř přibližuje. Přiblížil se ten okamžik, kdy předrevoluční situace musí se přeměnit v revoluční nebo v protirevoluční. Na tom, v jakém směru dojde k rozuzlení německé krize, bude záviset na mnoho — mnoho roků netoliko osud samotného Německa (což je již samo sebou velmi mnoho), ale i osud Evropy, osud celého světa.

Socialistická výstavba SSSR., vývoj španělské revoluce, vývoj předrevoluční situace v Anglii, další osudy francouzského imperialismu, osud revolučního hnutí v Číně a Indii — to všechno přímo a bezprostředně závisí na otázce, kdo průběhem nejbližších měsíců zvítězí v Německu: komunisté či fašisté?

10. Po loňských zářijových volbách do říšského sněmu tvrdilo vedení německé komunistické strany, že fašismus dosáhl svého kulminačního bodu a že od nynějška bude se rychle rozkládat, vyklizuje cestu proletářské revoluci. Levá komunistická oposice (bolševici-leninci) dělala si tehdy úšklebky nad tímto lehkomyšlným optimismem. Fašismus jest produkt dvou podmínek: jednak ostré sociální krize a pak revoluční slabosti německého proletariátu. Slabost proletariátu se opět skládá ze dvou prvků: ze zvláštní historické úlohy sociální demokracie, této stále ještě mohutné kapitalistické agentury v řadách proletariátu a z neschopnosti centristického vedení komunistické strany, sjednotit dělníky pod praporem revoluce:

Subjektivním faktorem jest pro nás komunistická strana, neboť sociální demokracie jest objektivní překážka, kterou třeba odstranit. Fašismus by se skutečně začal rozsyávat na kousky, kdyby komunistická strana dovedla sjednotit dělnickou třídu, přeměnivši se již tím v mohutný revoluční magnet pro všechny potlačované masy národa. Avšak komunistická strana od zářijových voleb jenom zveličovala nemožnost své politiky: tlachání o „sociálfašismu“, zahrávání se šovinismem, padělání skutečného fašismu za účelem možnosti konkurovat mu na tržišti, zločinná avantura s "rudým referendem" — to všechno nedovoluje komunistické straně, aby se stala vůdcem proletariátu a národa. Za poslední měsíce získala pod svůj prapor jenom ty nové živly, které největší krize přímo násilně vypudila do jejích řad. Sociální demokracie, nehledě na zhoubné pro ni politické podmínky, uchránila si, díky pomoci komunistické strany, hlavní masu svých stoupců a vyvázla zatím se značnými sice, avšak přece jen druhořadými ztrátami. Pokud pak jde o fašismus, tedy přes nedávné chvastounství Thälmannovo, Remeleho a jiných, tedy přesně podle prognosy bolševiků-leninců, učinil od září loňského roku nový ohromný skok

kupředu. Vedení Kominterny nedovedlo nic ani předvídat, ani před něčím varovat. Registruje pouze porážky. Jeho rezoluce a ostatní dokumenty představují — běda! — pouze fotografie zadní části historického procesu.

11. Doba řešení se přiblížila. A zatím Kominternu nechce, lépe řečeno, bojí se uvědomiti si skutečný ráz nynější světové situace. Presidium Kominterny spokojuje se prázdnými agitačními papírky. Vůdčí strana Kominterny, VKP, nezaujala žádné posice. Jako by si vůdcové mezinárodního proletariátu "nabrali do úst vody". Myslí, že mohou klidně mlčet. Myslí, že mohou klidně sedět. Doufají, že to přečkají. Politiku Leninovu zaměnili . . . politikou pštroso. Přibližuje se již takřka jeden z těch uzlových momentů historie, kdy Kominternu po řadě velkých, avšak přece jen "ojedinělých" chyb, podrývavších a rozkládavších její síly, nastřádané za prvních pět let jejího trvání, bude riskovati spáchání základní osudné chyby, která může smést Kominternu jako revolučního činitele s politické mapy na celou historickou epochu.

Nechť si slepci a zbabělci toho nevidí. Nechť pomluvači a placení žurnalisté nás obviňují ze spolčování se s protirevolucí. Vždyť protirevoluce jak známo, není vůbec to, co upevňuje světový imperialismus, nýbrž to, co kazí dobré trávení komunistického funkcionáře. Pomluvy nezaleknou bolševiků-leninců a nezadrží jejich plnění revoluční povinnosti. Nic nelze zamlčovati a zmenšovati. Nutno jasně a hlasitě říci pokrokovým dělníkům: po "třetí periodě" avanturismu a chvastounství dostavila se již "čtvrtá perioda" — paniky a kapitulace.

12. Má-li se mlčení dnešních vůdců VKP převést do členěné řeči, tedy znamená: "nechte nás na pokoji". Vnitřní potíže v SSSR jsou neobyčejně velké. Neregulované hospodářské a sociální protiklady se stále přiostrují. Demoralizace aparátu, jako nutný produkt plebiscitního režimu, nabyla opravdu hrozivých rozměrů. Politické vztahy, a především vztahy uvnitř strany, mezi demoralizovaným aparátem a rozprášenou masou, jsou napjaty jako tuhá struna. Všechna moudrost byrokrata je ve vyčkávání, odsunutí. Situace v Německu hrozí zřejmě otřesy. Avšak právě otřesů se stalinský aparát bojí nejvíce. "Nechte nás na pokoji! Nechte nás dostati se z nejostřejších vnitřních rozporů. A potom . . . se uvidí." Taková je nálada špiček stalinské frakce. Právě ona se tají za skandálním mlčením "vůdců" v takové chvíli, kdy jest jejich nejelementárnější povinností vysloviti se jasně a zřetelně.

13. Není vůbec divné, stalo-li se věrolomné mlčení moskevského vedení signálem k panice berlínských vůdců. Nyní, kdy je nutno připravovati se k tomu, že masa musí být vedena do rozhodujících bojů, projevuje vedení německé komunistické strany rozpačitost, vytáčí se a spokojuje se frázemi. Samostatné odpovědnosti tito lidé nepřivykli. Nejvíce nyní sní o tom, nemožno-li nějak dokázat, že "marxismus-leninismus" vyžaduje vyhnutí se boji.

Dokonalá teorie toho druhu není ještě jaksi hotova, ale již visí ve vzduchu. Přechází od úst k ústům a proniká v úvahách i řečech. Smysl této teorie jest tento: fašismus roste nezadržitelně; jeho vítězství je stejně nezbytné; místo toho, abychom se "slepě" vrhali do boje a dali se porazit, je lépe opatrně ustoupit, přenechat fašismu, aby se chopil moci a zkompromitoval se. Potom, co, potom! — jim to ukážeme!

Místo avanturismu a lehkomyšlnosti dostavily se podle zákonů politické psychologie poraženectví a kapitulování. Vítězství fašismu, které bylo před rokem považováno za nemyslitelné, považuje se nyní za zajištěné. Nějaký Kuusinen, jehož za kulisami inspiruje nějaký Radek⁵, připravuje pro Stalina geniální strategickou formuli: včas ustoupit, vyvésti revoluční vojska z pásma ohně, nastavit fašistům past ve formě . . . státní moci.

Kdyby se tato teorie ujala v německé komunistické straně a určila její politický kurs v nejbližších měsících, znamenalo by to, že Kominternu spáchala zradu nemenšího historického rozsahu, než byla zrada sociální demokracie 4. srpna r. 1914 a při tom s ještě strašnějšími následky.⁶

Je povinností Levé opozice bít na poplach: vedení Kominterny vede německý proletariát do obrovské katastrofy, jejíž podstata je — panická kapitulace před fašismem.

14. Příchod "národních socialistů" k moci znamenal by především vyhubení výkvětu německého proletariátu, zničení jeho organizací, vyrvání z něho víry v sebe a v svou budoucnost. Dábelská práce italského fašismu ukázala by se pravděpodobně mdlou a téměř humánní zkouškou proti práci německého národního socialismu v souvislosti s mnohem větším vyvrácením a zaostřením sociálních protiv v Německu.

Ustoupiti? pravíte vy, včerejší proroci "třetí periody". Vůdcové a zařízení mohou ustoupiti. Jednotlivci se mohou schovat. Avšak pracující třída nebude mít před fašistickou mocí kam ustoupit a kde se skrýti. Má-li se připustiti skutečně to nejstrašnější a nejnepravděpodobnější, to jest, že strana se skutečně vyhne boji a tím vydá proletariát i s hlavou jeho úhlavnímu nepříteli, to by znamenalo pouze jedno: ke krutým bojům by nedošlo před příchodem fašistů k moci, nýbrž po něm, to jest za podmínek desetkrát výhodnějších pro fašismus, než má nyní. Boj vlastním vedením zrazeného, překvapeného, desorientovaného, zoufalého proletariátu proti fašistickému režimu změnil by se v řadu strašných krvavých a nesmyslných konvulsí. Deset proletářských povstání – deset porážek, následujících jedna za druhou, nemohlo by způsobit takové vykrvácení a zeslabení německé dělnické třídy, jak by ji oslabil její ústup před fašismem v nynější chvíli, kdy jest ještě před řešením otázky, kdo se má stát pánem v německém domě.

15. Fašismus ještě není u moci. Cestu k moci nemá ještě otevřenu. Fašističtí vůdcové se ještě bojí riskovat: chápou, že sázka je veliká, že jde o hlavy. Za takových okolností jenom ke kapitulaci se klonící nálady v komunistickém vedení mohou neočekávaně tento úkol zjednodušit a usnadnit.

Obávají-li se nyní dokonce vlivné buržoasní kruhy fašistického experimentu hlavně z toho důvodu, že si nepřejí otřesů, dlouhé a hrozné občanské války, pak ke kapitulaci se klonící politika oficiálního komunismu, otvírající fašismu cestu k moci, zahrnala by na stranu fašismu úplně i střední třídy a ještě kolísající vrstvy drobné buržoasie, jakož i značné vrstvy samého proletariátu.

Rozumí se, že kdysi vítězný fašismus stane se obětí objektivních protiv a vlastní neschopnosti. Avšak bezprostředně pro dohlednou budoucnost, pro nejbližších 10-20 let, vítězství fašismu v Německu by znamenalo přervání rozvoje revoluční posloupnosti, ztroskotání Kominterny, vítězství světového imperialismu a to jeho nejodpornějších a nejkrveživnějších forem.

16. Vítězství fašismu v Německu by znamenalo nevyhnutelnou válku se SSSR.

Bylo by skutečně přímo politickou tupostí mysliti, že němečtí národní socialisté dostavše se k moci, začnou s válkou s Francií nebo snad s Polskem. Nezbytná občanská válka s německým proletariátem spoutá fašismus ve vnější politice na rukou i nohou na celou první periodu jeho panství. Hitler bude potřebovat Pilsudského stejně, jako Pilsudski Hitlera. Oba se stejným dílem stanou nástroji Francie. Obává-li se dnes francouzský buržoa příchodu německých fašistů k moci jako skoku do neznáma, tedy v den Hitlerova vítězství francouzská reakce, "nacionální" i radikálně-socialistická, vsadí na německý fašismus.

Ani jedna z "normálních" parlamentních buržoasních vlád nemůže se nyní odvážit války se SSSR: hrozily by z toho nesmírné vnitřní komplikace. Dostane-li se však Hitler k moci, rozbije-li zatím předvoj německého dělnictva, rozpráší-li a demoralizuje na léta proletariát jako celek, fašistická vláda ukáže se býti jedinou vládou, schopnou války se SSSR. Rozumí se, že bude při tom postupovat ve společné frontě s Polskem a Rumunskem a jinými okrajovými státy, i s Japonskem na Dalekém východu. Právě v tomto podniku by Hitlerova vláda byla jenom výkonným orgánem všeho světového kapitálu. Clémenceau, Millerand, Loyd-George, Wilson nemohli přímo válčiti se Sovětskou republikou, ale mohli po tři roky podporovat armády Kolčaka,

Denikina, Wrangela.⁷ Hitler stal by se v případě svého vítězství "nad-Vrangellem" světové buržoazie.

Není třeba a nemožno dnes prorokovat, jak by skončil takový obrovský souboj. Je však naprosto jasné, že kdyby došlo k válce světové buržoazie se sověty po příchodu fašistů v Německu k moci, znamenalo by to pro SSSR strašnou izolaci a boj na život a na smrt za nejnebezpečnějších podmínek. Rozdrcení německého proletariátu fašisty zahrnovalo by již, při nejmenším z poloviny, ztroskotání sovětské republiky.

17. Avšak tato otázka, dříve než se dostane na pole evropských srážek, musí se rozřešit v Německu. Proto také pravíme, že v Německu je klíč k světové situaci. V čí rukou je? Posud ještě v rukou komunistické strany. Ještě ho neztratila. Ale může jej ztratit. Vedení ji tlačí na tuto cestu.

Každý, kdo hlásá "strategický ústup", to jest kapitulaci, každý kdo trpí takové hlásání, jest zrádce. Na ty, kdo propagují ústup před fašisty, musí se hleděti jako na nesvědomité agenty nepřítele v řadách proletariátu.

Elementární revoluční povinnost zavazuje německou komunistickou stranu říci: fašismus může se dostat k moci jenom v důsledku nelítostné ničivé občanské války na život a na smrt. To musí vědět především komunističtí dělníci. To musí vědět dělníci sociálně demokratičtí, bezpartijní, proletariát jako celek. To musí vědět světový proletariát. To musí co nejdříve zvědět Rudá armáda.

18. Není však ten zápas skutečně beznadějný? R. 1923 Brandler nesmírně zveličoval síly fašismu a tím zastíral kapitulaci. Následky této strategie odnáší světové dělnické hnutí podnes. Historická kapitulace německé komunistické strany a Kominterny v r. 1923 stala se základnou následujícího nato vzrůstu fašismu. Dnes německý fašismus představuje nesrovnatelně větší politickou sílu, než před 8 roky. My jsme vždycky varovali před nedoceňováním fašistického nebezpečí a proto je nyní nepotřebujeme popírat. Právě proto můžeme a musíme říci německým revolučním dělníkům: vaši vůdcové padají z jedné krajnosti do druhé.

Zatím ještě hlavní síla fašistů jest síla čísla. Ano, oni soustřeďují mnoho hlasovacích lístků. Avšak v sociálním zápase nerozhoduje lístek. Hlavní armádou fašismu zůstane stále drobná buržoazie a nový střední stav: malý řemeslník a městský obchodní lid, úředníci, zřízení, technický personál, inteligence, bankrotující sedláci. Na vážkách volební statistiky váží tisíc fašistických hlasů stejně, jako tisíc komunistických. Avšak na vážkách revolučního zápasu tisíc dělníků velkého podniku představuje stokrát větší sílu, než tisíc úředníků, kancelářníků, jejich žen a tchýní. Hlavní sílu fašistů tvoří lidský prach.

Eseři (sociální revolucionáři) byli v ruské revoluci stranou nejpočetnější. Pro ně hlasovali v první době všichni, kdo nebyli buď přesvědčení buržoové nebo uvědomělí dělníci. Dokonce i v Ústavodárném shromáždění, tudíž již po říjnovém převratu, měli Eseři také ještě většinu. Považovali se proto za velkou národní stranu. Ale ukázali se velikou národní nulou.

Nehodláme stavěti znamínko rovnosti mezi ruskými Esery a německými národními socialisty. Avšak mají rozhodně shodné rysy, velmi důležité pro vyjasnění zkoumané otázky. Eseři byli stranou neurčitých nadějí národa. Národní socialisté jsou stranou národního zoufalství. Největší schopnost, přecházeti z nadějí do zoufalství, má drobná buržoazie, která v tom strhuje za sebou i část proletariátu. Hlavní masa národních socialistů i Eserů je lidský prach.

19. Ubozí stratégové, zachvácení panikou, zapomínají na to hlavní: na veliké sociální a bojové přednosti proletariátu. Jeho síly nejsou vyčerpány. Proletariát je schopen nejen boje, ale i vítězství. Výklady o pokleslé náladě v podnicích vyjadřují ve většině případů pokleslou náladu samých pozorovatelů, to jest rozpačitých činovníků strany. Dlužno však rovněž uvážiti, že dělníci musí

být také zmateni složitými poměry a zmateností ve vedení. Dělníci chápou, že veliký boj vyžaduje pevného vedení. Dělníky nezastrašuje síla fašistů, ani nezbytnost krutého boje. Dělníky znepokojuje nedostatečnost a vratkost vedení, kolísání ve chvíli nejzodpovědnější. Po pokleslé náladě v závodech nezbude sledu, jakmile strana pozvedne svůj hlas pevně, jasně, sebevědomě.

20. Nesporně: fašismus má značné bojové kádry, zkušené útočné oddíly. K tomu se nelze chovati lehkomyšlně: "oficíři" hrají také v armádě občanské války velkou úlohu. Avšak nerozhodují důstojníci, nýbrž vojáci. Při tom jsou vojáci proletářské armády nesmírně zdatnější, nadějnější, houževnatější, než vojáci armády Hitlerovy.

Po uchopení moci najde fašismus snadně své vojáky. Za pomoci státního aparátu možno budovat armádu ze synů buržoasie, inteligentů, úředníků, demoralizovaných dělníků, lumpů a pod. Příklad: italský fašismus. Ačkoli i zde dlužno říci: vážného historického ověření bojové hodnoty italské fašistické milice dosud ještě nebylo. Ale vždyť německý fašismus nemá dosud moci. Mír si musí ještě vydobýt v boji s proletariátem. Zdaž postaví komunistická strana do tohoto boje horší kádry, než budou kádry fašismu? A možno třeba jen na okamžik připustit, že němečtí dělníci, držící ve svých rukou mohutné prostředky výroby a dopravy, spojení okolnostmi své práce v armádu železa, uhlí, kolejí, elektrických drátů, nepředčí nesmírně v rozhodujícím zápase Hitlerův lidský prach?

Váženým elementem síly strany či třídy jest také ta představa, kterou má strana či třída o poměru sil v zemi. V každé válce usiluje nepřítel o to, budít zveličené představy o svých silách. To bylo jedno tajemství Napoleonovy strategie. Lhát neumí Hitler rozhodně hůře Napoleona. Avšak jeho chvastounství stane se vojenským faktorem teprve ve chvíli, kdy mu komunisté uvěří. Nyní je nejvíc potřebí reálného spočtení sil. Co mají národní socialisté v závodech, na železnicích, v armádě, kolik mají organisovaného a ozbrojeného důstojnictva? Jasná sociální analýsa složení obou táborů, stálé a bedlivé sčítání sil — to jsou neomylné prameny revolučního optimismu.

Síla národních socialistů není dnes ani tak v jejich vlastní armádě, jako v roztržitosti armády jejich úhlavního nepřítel. Avšak právě reálnost fašistického nebezpečí, jeho vzrůst a blízkost, uvědomění si nutnosti za každou cenu je odvrátit, to vše musí nezbytně pudit dělníky k sjednocení ve jméno sebeobranu. Koncentrace proletářských sil půjde tím rychleji a úspěšněji, čím spolehlivějším se ukáže být stěžen tohoto procesu, to jest komunistická strana. Klíč k pozicím jest dosud v jejich rukou. Běda jí, upustí-li jej!

V posledních letech křičeli činovníci Kominterny z různých příčin, někdy naprosto nepřipadných, o tom, že SSSR je bezprostředně ohrožen nebezpečím války. Nyní toto nebezpečí dostává reálný ráz a konkrétní obrysy. Každému revolučnímu dělníkovi musí být axiomem: pokus fašistů o dobytí moci v Německu musí nezbytně vésti k mobilizaci Rudé armády. Pro proletářský stát půjde tu prostě a přímo o revoluční sebeobranu. Německo není pouze Německem. Německo je srdcem Evropy. Hitler není pouze Hitlerem. On jest kandidátem na NadVrangela. Ale také Rudá armáda není pouze Rudou armádou. Jest zbraní světové proletářské revoluce.

26. listopadu 1931, L. Trockij.

P. S.: Práce autora těchto řádek "Proti národnímu komunismu" byla přijata s několika dvojsmyslnými souhlasu v sociálně-demokratickém a demokratickém tisku. Bylo by nejen divné, ale vůbec nepřírozené, kdyby v době, kdy německý fašismus s takovým zdarem využíval strašné chyby německého komunismu, sociální demokracie se nepokusila využít otevřené a ostré kritiky těchto chyb.

Netřeba říkat, že se stalinská byrokracie v Moskvě, stejně jako v Berlíně, chopila článků sociálně-demokratického a demokratického tisku jako drahocenného dárku: teď jest konečně jeden skutečný "důkaz" o naší společné frontě se sociálními demokraty a buržoasií. Lidé, kteří prodělali čínskou revoluci ruku v ruce s Čankajškem a anglickou všeobecnou stávkou ruku v ruce s Purcellem, Citrinem a Cookem — přičemž nešlo o novinářské články, ale o grandiózní historické události! — musí se radostně chytat episod z časopisecké polemiky.⁸ Ale nebojíme se přímé konfrontace ani v této věci. Nutno však pouze uvažovat a nikoli vřeštit, analyzovat a nikoli nadávat.

Především se tážeme: komu pomohla nepěkná a zločinná účast německé komunistické strany na fašistickém referendu? Fakta zatím nesporně na tuto otázku odpověděla: fašistům, a pouze jim. Právě proto hlavní inspirátor tohoto trestuhodného dobrodružství zbaběle se vzdal otcovských práv: Stalin zastával v řeči před odpovědnými pracovníky v Moskvě účast v referendu, ale vzpamatovav se, zakázal novinám nejen tisknout jeho řeč, ale dokonce se i o ní zmíniti.

Rozumí se, že "Vorwärts", "Berliner Tageblatt", vídeňská "Arbeiterzeitung", zvláště tento poslední list — citují naši brožuru naprosto nesvědomitě. Ostatně, jde-li o ideu proletářské revoluce, možno žádat svědomitost od buržoazních a maloburžoazních novin? Jsme však ochotni nechat bez povšimnutí falešnou hru a věnovati se obviněním stalinských činovníků. Jsme hotovi přiznat, že nakolik se sociální demokracie bojí vítězství fašistů, vyjadřujíc tím revoluční obavy dělníků, natolik měla jisté objektivní právo využít naší kritiky politiky stalinců, kteří prokázali fašistům ohromnou službu. Podstatou tohoto jejího "práva", není však, ó moudří stratégové, naše brožura, nýbrž vaše politika. Vy pravíte, že jsme se octli v "jedné frontě" s Welsem⁹ a Severingem? Pouze na tom základě a pouze v tom rozsahu, jak jste se vy octli v jedné frontě s Hitlerem a jeho černosotněnskými bandami. A při tom ještě s tím rozdílem, že u vás šlo o společný politický postup, kdežto u nás se to omezilo jen na to, že protivník dvojsmyslně využil několika citátů.

Když Sokrates zdůraznil filosofický princip "Poznej sebe samého", měl nepochybně na zřeteli Thälmana, Neumanna a dokonce také Remeleho.

L. T.

Za dělnickou jednotnou frontu proti fašismu

**aneb V čem je nesprávná politika Německé komunistické strany
(Dopis německému dělníku-komunistovi, členu KSN.)**

Lev Davidovič Trockij

Německo prožívá nyní jednu z těch velikých hodin, na nichž závisí na desítky let osud německého národa, značnou měrou osud Evropy, osud všeho lidstva. Postaví-li se koule na špici pyramidy, může se malým nárazem svaliti buď nalevo, nebo napravo. K takové situaci se tedy s každou hodinou přibližuje Německo. Jsou síly, které chtějí, aby se koule svalila napravo a rozdrtila páteř dělnické třídy. Jsou síly, které chtějí, aby se koule udržela na špici. To jest utopie. Koule se nemůže udržet na špici pyramidy. Komunisté chtějí, aby se koule svalila nalevo a rozbila páteř kapitalismu. Avšak nestačí chtít, nutno umět. Pokusíme se ještě jednou si klidně promyslit: je správná, či nesprávná ta politika, kterou právě provádí ústřední výbor německé komunistické strany?

Co chce Hitler?

Fašisté rostou velmi rychle. Komunisté rostou také, avšak značně pomaleji. Vzrůst krajních pólů dokazuje, že koule se nemůže udržet na vrcholu pyramidy. Rychlejší vzrůst fašistů znamená to nebezpečí, že koule se může svalit napravo. V tom je ohromné nebezpečí.

Hitler ubezpečuje, že je proti státnímu převratu. Aby prý jednou pro vždy udusil demokracii, nechce se dostat k moci jinak, než demokratickou cestou. Zda lze tomu vážně věřit?

Zajisté, kdyby fašisté mohli počítat s tím, že dosáhnou v nejbližších volbách absolutní většiny mandátů, možná, že by dali přednost této cestě. Ve skutečnosti je to pro ně cesta nemyslitelná. Bylo by nesmyslné myslit, že národní socialisté porostou ustavičně průběhem neurčitě dlouhé doby tak, jak rostou nyní. Zítra či pozítří musí vyčerpat svůj sociální rezervoár.

Fašismus zahrnul do svých řad tak strašné protichůdnosti, že se přibližuje okamžik, kdy přítok přestane nahrazovat odtok. Tento okamžik může se dostavit dlouho do chvíle, než fašisté shromáždí kolem sebe přes polovinu hlasů. Nebudou se moci zastavit, neboť nebudou již mít co očekávat. Budou proto nuceni provést převrat.

Avšak nehledě k tomu, jest demokratická cesta pro fašisty zatarasena. Strašný vzrůst politických protichůdností v zemi a především čistě zbojnická agitace fašistů nezbytně vedou k tomu, že čím více se budou fašisté přibližovat k většině, tím více se bude zachmuřovat atmosféra, tím více se budou rozvíjet potyčky v boj. V této perspektivě je občanská válka naprosto nezbytná. Otázka příchodu fašistů k moci nebude se tudíž rozhodovat hlasováním, nýbrž občanskou válkou, kterou fašisté připravují a vyvolávají.

Možno snad třeba jen na minutu předpokládat, že Hitler a jeho rádcové toho nechápou a nepředvídají? To by znamenalo, považovati je za hlupce. Není většího přestupku v politice, než spoléhat se na hloupost silného nepřítele. Ale jestliže Hitler musí chápat, že cesta k moci vede přes nejkrutější občanskou válku, znamená to, že jeho řeči o mírné demokratické cestě jsou pouhým zastíráním, to jest válečnou lstí. Tím více nutno dávat pozor.

Co se skrývá za Hitlerovou válečnou lstí?

Jeho výpočet je naprosto jednoduchý a jasný: chce uspati odpůrce vyhlídkou na delší perspektivu parlamentního vzrůstání národních socialistů, aby v příznivé chvíli zasadil uspanému odpůrci smrtelnou ránu. Je také zcela možno, že Hitlerova poklona demokratickému parlamentarismu má mu kromě toho dopomoci k tomu, aby v nejbližší době došlo k utvoření nějaké koalice, v níž by fašisté zaujali nejdůležitější místa, jichž by zajisté využili pro státní převrat. Neboť je naprosto zřejmé, že koalice, řekněme, centra s fašisty, nebyla by etapou k "demokratickému" rozřešení otázky, ale stupínkem ke státnímu převratu za podmínek pro fašisty nejpríznivějších.

Nutno mířit na blízký cíl

To všechno značí, že k rozuzlení, dokonce nezávisle na vůli fašistického štábu, musí dojít průběhem nejbližších měsíců, ne-li týdnů. Tato okolnost má obrovský význam pro vypracování správné politiky. Připustíme-li, že fašisté za dva až tři měsíce uchopí moc, boj s nimi v příštím roce bude desetkrát těžší, než letos. Různé revoluční plány, rozvržené na dvě až tři či pět let dopředu, ukáží se být ubohým a hanebným žvaněním, připustí-li dělnická třída, aby se fašisté průběhem nejbližších dvou až tří až pěti měsíců dostali k moci. Ve válečných operacích stejně jako v politice revolučních krizí má odhad času rozhodující význam.

Pro ujasnění naší myšlenky, uijeme vzdálenějšího příkladu. Hugo Urbahns¹⁰, považující se za "levého komunistu", prohlašuje, že německá komunistická strana zbankrotěla, politicky zahynula a navrhuje vybudování nové strany. Kdyby měl Urbahns pravdu, tedy by to znamenalo, že

vítězství fašistů je zaručeno, poněvadž k vytvoření nové strany je třeba celých roků (při čemž není vůbec dokázáno, že strana Urbahnsova bude nějak lepší, než strana Thälmannova: když Urbahns stál v čele strany, nebylo chyb nijak méně).

Ano, kdyby se fašismus skutečně uchopil moci, znamenalo by to nepochybně nejen fyzické ztroskotání komunistické strany, ale i její skutečný politický bankrot. Proletariát Německa by nikdy neodpustil Komunistické Internacionále a její německé sekci, kdyby byl hanebně poražen lidským prachem. Příchod fašistů k moci znamenal by proto nejpravděpodobněji nezbytnost utvoření nové revoluční strany a podle všeho také nové Internacionály. To by byla strašná historická katastrofa. Avšak počítat dnes s tím, že to všechno je nezbytno, mohou pouze skuteční likvidátoři, ti, kteří pod rouškou prázdných frází se chystají ke kapitulaci před bojem a bez boje. S tímto názorem nemáme my, bolševici-leninci, které stalinci nazývají "trockisty", nic společného.

My jsme naprosto přesvědčení, že vítězství nad fašisty je možno, nikoli po jejich příchodu k moci, nikoli po pěti, desíti či dvacíti letech jejich panství, nýbrž nyní, za dnešních podmínek, v nejbližších měsících a týdnech.

Thälmann myslí, že vítězství fašismu je nezbytné

K dosažení vítězství je nutná správná politika. To speciálně znamená, že je nutná politika, počítající s nynější situací, s nynějším seskupením sil a nikoli s tou situací, k níž musí dojít za rok, dva či tři, kdy otázka moci bude dávno rozřešena.

Celé neštěstí je v tom, že politika ústředního výboru německé komunistické strany z části vědomě, z části nevědomě vychází z přesvědčení o nezbytnosti vítězství fašismu. Ústřední výbor KSN skutečně vychází v povolání, uveřejněném 29. listopadu z myšlenky, že nemožno zvítěziti nad fašismem, nebude-li dříve poražena německá sociální demokracie. Tutéž myšlenku opakuje dlouze a široce Thälmann ve svém článku. Je ta myšlenka správná? V historickém měřítku je rozhodně správná. Ale to vůbec neznamená, že pomocí ní, to jest jejím pouhým opakováním možno řešiti otázky dne. Je to myšlenka správná s hlediska revoluční strategie, vzaté v celku, mění se však v lež a při tom v reakční lež, převede-li se do jazyka taktiky. Je pravda, že k odstranění nezaměstnanosti a bídy je především nutno zničit kapitalismus? Pravda. Avšak jenom poslední tupec z toho vyvodí to, že dnes již nemusíme ze všech sil bojovat proti těm opatřením, pomocí nichž kapitalismus zvětšuje bídu dělníků.

Je snad možno doufati, že komunistická strana porazí v nejbližších měsících jak sociální demokracii, tak fašismus? Ani jediný člověk se zdravým rozumem, umějící čísti i počítati, neodvází se takového tvrzení. Politicky stojí otázka takto: je možno snad nyní, průběhem nejbližších měsíců, to jest za existence, byť i oslabené, přece však ještě velmi silné (na neštěstí!) sociální demokracie postavit se vítězně na odpor útočícímu fašismu? Na to odpovídá ústřední výbor KSN záporně. Jinými slovy, Thälmann považuje vítězství fašismu za nezbytné.

Ještě jednou: ruská zkušenost

Abych co možná nejjasněji a nejkonkrétněji podal svou myšlenku, vrátím se ještě jednou ke zkušenosti s Kornilovovým povstáním. Dne 27. srpna (podle starého kalendáře) r. 1917, vytáhl generál Kornilov s kozáckým armádním sborem a divokou divizí proti Petrohradu. Moc měl v rukou Kerenskij, příručí buržoasie a ze tří čtvrtin spojenec Kornilova. Lenin byl pro obvinění ze služby Hohenzollernovi v podzemí. Pro totéž obvinění seděl jsem já v těch dnech v samovazbě "Krestů". Jak tedy v této situaci postupovali bolševici? Měli také právo říci: "K tomu, aby byla poražena kornilovština, nutno porazit korenštinu." Nejednou to říkali, poněvadž to bylo správné a nutné pro celou další propagandu. To však naprosto nedostačovalo k tomu, aby 26. srpna a v nejbližších dnech byl dán odpor Kornilovovi a znemožněno mu podřezání petrohradského proletariátu. Proto se bolševici neomezili na všeobecnou výzvu k dělníkům a vojákům: odtrhnout

se od spojenců buržoasie a podepřít jedinou bojovou rudou frontu bolševiků. Nikoli, bolševici navrhli utvoření jediné bojové fronty Eserům a menševikům a vytvořili s nimi společné bojové organizace. Bylo to správné, či nesprávné? Necht' mně na to odpoví Thälmann. Abych ještě názorněji ukázal, jak to bylo s jednotnou frontou, uvedu tuto episodku: já sám, propuštěný z vězení na zálohu, kterou složily odborové svazy, přijel jsem přímo ze samovazby na schůzi Výboru národní obrany, kde jsem společně s menševikem Danem a Eserem Gocem¹¹, spojenci Kerenského, kteří mne drželi ve vězení, řešil otázky obrany proti Kornilovovi. Bylo to správné, či nesprávné? Necht' mi na to odpoví Remele.

Je Brüning "menší zlo"?

Sociální demokracie podporuje Brüninga, hlasuje pro něho, přejímá za něho odpovědnost vůči masám s tím odůvodněním že Brüningova vláda je "menší zlo". Stejný názor snaží se připsat mně "Rote Fahne" z toho důvodu, že jsem se vyslovil proti hloupé a hanebné účasti komunistů v Hitlerově referendu. Ale cožpak německá levá oposice a speciálně já, jsme žádali, aby komunisté hlasovali pro Brüninga a podporovali jej? My, marxisté, pohlížíme na Brüninga a Hitlera s Braunem, jako na různé skladebné prvky téže soustavy. Otázka, kdo z nich je "menší zlo", nemá smyslu, poněvadž systém, proti kterému bojujeme, potřebuje všech těchto prvků. Avšak tyto prvky jsou nyní ve stavu konfliktu a pro stranu proletariátu — je nezbytno využití tohoto konfliktu v zájmu revoluce.

V hudební škále je sedm tónů. Otázka, který tón je "lepší", zda do re, či sol, je nesmyslná. Hudebník však musí vědět, kdy má na kterou klávesu udeřit. Stejně je nesmyslná abstraktní otázka, kdo je menší zlo: Brüning nebo Hitler. Nutno však vědět, na kterou z těch kláves třeba tlouci. Chápete? Pro nechápající uvedeme ještě příklad: Otavuje-li mne jeden z nepřátel každého dne malými dávkami jedu, kdežto druhý mne chce zastřelit zpoza rohu, učiním nejprve to, že vyrazím tomu druhému nepříteli revolver z ruky, poněvadž mně to umožní, abych se vyrovnal s prvním nepřitelem. To však neznamená, že jed porovnán s revolverem, je "menší zlo".

Neštěstí právě je v tom, že vůdci německé komunistické strany se postavili na stejnou půdu, jako sociální demokracie, pouze s opačným znamením: sociální demokraté hlasují pro Brüninga, považují ho za menší zlo. Avšak komunisté, kteří odpírají Brüningovi a Braunovi jakýkoli projev důvěry (a postupují naprosto správně), vyšli do ulic proto, aby podporovali Hitlerovo referendum, pokus fašistů o porážení Brüninga. Ale vždyť tím přiznali, že Hitler je menší zlo, neboť vítězství referenda nepřivedla by k moci proletariát, ale Hitlera. Opravdu, je až nevolno člověku, má-li vysvětlovat takovou abecedu pojmů! Je zle, velmi zle, jestliže takoví hudebníci, jako Remele, hrají na klaviatuře botou, místo, aby rozlišovali noty.

Nejde o ty dělníky, kteří opustili sociální demokracii, nýbrž o ty, kteří v ní setrvávají

Tisíce a tisíce Nosků, Welsů, Hilferdingů,¹² dají konec konců přednost fašismu před komunismem. Avšak k tomu cíli se musí definitivně odtrhnout od dělníků. Dnes toho ještě není. Dnes dostává se sociální demokracie při všech svých vnitřních antagonismech do ostrého konfliktu s fašisty. Naším úkolem je využítovati tento konflikt a nikoli, abychom v nejostřejší chvíli sjednotili odpůrce proti sobě.

Nyní je nutno obrátiti frontu proti fašismu. A také této společné proletářské fronty k přímému boji proti fašismu dlužno využití k bokovému, ale tím účinnějšímu boji proti sociálním demokratům.

Nutno projevití fakticky naprostou odhodlanost k uzavření bloku proti fašistům se sociálními demokraty ve všech těch případech, kdy oni s blokem souhlasí. Říci sociálně-demokratickým dělníkům: "Opusťte své vůdce a připojte se k naší "bezpartajní jednotné frontě, znamená přičinit ještě jednu prázdnou frázi k tisíci jiných. Třeba dovést odtrhnout skutečně dělníky od vůdců. Ale věc dneška je boj proti fašismu.

Je nepochybné, že jsou a budou sociálně demokratičtí dělníci, odhodlaní bít se bok po boku s komunistickými dělníky proti fašistům nezávisle na sociálně-demokratických organizacích a dokonce i proti jejich vůli. S takovými pokrokovými živly nutno přirozeně navázat co nejužší svazky. Jich však je zatím nemnoho. Německý dělník je vychován v duchu organizace a disciplíny. To má stejně silné, jako slabé stránky. Ohromná většina sociálně-demokratických dělníků chce se bít s fašisty, zatím však nikoli jinak, než se svou organizací. Tuto etapu nelze přeskočiti. Musíme dopomoci sociálně-demokratickým dělníkům, aby se v nových výjimečných poměrech mohli přesvědčiti, zač stojí jejich organizace a vůdci, kdy jde o boj dělnické třídy na život a na smrt.

Nutno vnutit sociální demokracii blok proti fašistům

Neštěstí je v tom, že v Ústředním výboru komunistické strany je mnoho přestrašených oportunistů. Slyšeli, že oportunismus spočívá v zálibě v blocích a proto jsou proti blokům. Nechápu rozdílu mezi, řekněme, parlamentní úmluvou a bojovou dohodou, třebaš tou nejskromnější, týkající se stávky nebo ochrany tiskáren proti fašistickým bandám.

Volební dohody, parlamentní úmluvy, uzavírané revoluční stranou se sociální demokracií, jsou podle obecného pravidla k prospěchu sociálním demokratům. Praktická dohoda k masovému postupu, k bojovým cílům je vždy k výhodě revoluční straně. Anglo-ruský komitét byl nepřijatelnou formou bloku dvou vedení na společné politické základně, neurčitou, klamnou, nezavazující k žádným činům. Zachovat tento blok za všeobecné stávky, v níž Generální rada hrála úlohu stávkokaze, znamenalo pro statisíce prováděti zrádcovskou politiku.¹³

Žádné společné platformy se sociální demokracií nebo vůdci německých odborových svazů, žádné společné publikace, prapory, plakáty! Jítí různě, společně se bít!

Umlouvati se pouze o tom, jak se bít, koho bít, kdy bít! O tom se možno dohodovat se samým čertem, s jeho babičkou a dokonce i s Noskem a Grzezinským¹⁴. Za jedné podmínky: nesvazovat si svých vlastních rukou.

Nutno posléze neprodleně vypracovati praktický systém opatření — nikoli za účelem pouhého "odhalení" sociální demokracie (před komunisty), nýbrž za účelem skutečného boje proti fašismu. Otázky o ochraně závodů, svobody činnosti závodních výborů, nedotknutelnosti dělnických organizací a zřízení, otázka skladů zbraní, jichž se mohou zmocnit fašisté, otázka opatření v případě nebezpečí, to jest o shodě bojové činnosti komunistických a sociálně-demokratických oddílů atd. atd.

V boji proti fašismu zaujímají závodní výbory ohromné místo. Zde musí být zvlášť pečlivý program činnosti. Každý závod musí představovat protifašistickou pevnost, se svými veliteli a bojovými desátníky. Dlužno míti mapu fašistických kasáren a jiných fašistických středisek v každém městě, v každém rajoně. Fašisté se pokusí o obklíčení revolučních středisek. Nutno obklíčit obklíčujícího. Na tomto základě dohoda se sociálními demokraty a odborovými organizacemi není pouze přípustná, ale povinná. Zříkat se jí ze "zásadních" důvodů (ve skutečnosti z byrokratické hlouposti nebo ještě hůř — ze zbabělosti), znamená přímo a bezprostředně pomáhat fašismu. Praktický program dohody se sociálně-demokratickými dělníky jsme navrhli již v září r. 1930, tedy před 15 měsíci. Co se stalo v tomto směru? Téměř nic. Ústřední výbor komunistické strany zabýval se vším, kromě toho, co tvořilo jeho přímý úkol. Kolik drahého, nenavratitelného času ztraceno! A opravdu, zbylo ho málo. Program činnosti musí být přísně praktický, přísně věcný, bez všelikých umělých "dotazů", bez různých zadních myšlenek, tak, aby si každý průměrný sociálně demokratický dělník řekl: to, co navrhuji komunisté, je naprosto nutné pro boj s fašismem. Na tomto základě je nutno cestou příkladu vésti za sebou sociálně-demokratické dělníky kupředu a kritizovat jejich vůdce, kteří budou nezbytně pracovati proti a brzdit. Pouze na této cestě jest vítězství.

Dobry citat z Lenina

Nynější epigoni, to jest skrz na skrz špatní Leninovi žáci, rádi při každé příležitosti zakrývají své prohřešky citáty, nezřídka naprosto nepřipadnými. Pro marxistu neřeší otázku citát, ale správná metoda. Avšak postupuje-li se podle správné metody, nebývá těžké nalézt i vhodný citát. Prováděje výše porovnání s povstáním Kornilova, řekl jsem si: jistě lze u Lenina nalézt teoretické osvětlení našeho bloku s menševiky a Esery v boji proti Kornilovovi. A skutečně, v druhé části XIV. svazku ruského vydání jsem našel tyto řádky v dopise Leninově Ústřednímu výboru z počátku září r. 1917:

"Podporovat vládu Kerenského my nyní dokonce nesmíme. Je to bezzásadovost. Zeptají se: což se nemá bojovat proti Kornilovovi? Zajisté, ano. Ale to není jedno a totéž, zde jest mez; ji přestupují jiní bolševici, upadající do "soglašatelstva" (kompromisnictví), nechávající se strhovat proudem událostí.

My budeme bojovat, my bojujeme s Kornilovem, ale nepodporujeme Kerenského, odhalujeme však jeho slabost. To je rozdíl. Tento rozdíl je značně jemný, ale prapodstatný a nelze naň zapomínati.

V čem spočívají změny naší taktiky po povstání Kornilova? V tom, že přeměňujeme tvářnost formy našeho boje s Kerenským. Neoslabujeme ani o notu svého nepřátelství k němu, neberouce zpět ani slova, které bylo proti němu řečeno, nezřeknuvše se úkolu svrhnouti Kerenského, pravíme: Nutno uvážití dobu, nyní Kerenského svrhovat nebudeme, my se přiblížíme k úloze boje s ním jinak, a sice: vysvětlovat lidu (bojujícímu proti Kornilovovi) slabost a kolísání Kerenského."

Nic jiného nenavrhujeme. Úplná nezávislost komunistické organizace a tisku, úplná svoboda komunistické kritiky také vůči sociálním demokratům a odborovým svazům. Přípouštěti spoutávání svobody komunistické strany (například pomocí vstupu do Kuomindanu), mohou pouze oportunisté, zasluhující největšího opovržení. My nejsme z jejich počtu.

Nic nebratí zpět z naší kritiky sociální demokracie. Nic nezapomínat z minulosti. Celý historický účet, v tom také účet za Karla Liebknechta a Rosu Luxemburgovou¹⁵, bude svého času předložen, jako jsme my, ruští bolševici předložili konec konců generální účet menševikům a Eserům za štvaní, pomluvy, zatčení, vraždy dělníků, vojáků a sedláků.

Avšak předložili jsme svůj generální účet dva měsíce poté, kdy jsme využili soukromých účtů mezi Kerenským a Kornilovem, mezi "demokraty" a fašisty — k tomu, abychom tím bezpečněji mohli odrazit fašisty. Jenom díky tomu jsme také zvítězili.

Přijme-li Ústřední výbor KSN tu pozici, která je vyzvednuta ve výše uvedeném citátu z Lenina, ihned se změní celý přístup k sociálně-demokratické mase a k odborovým organizacím: místo článků a řečí, které přesvědčují pouze ty, kdo již beztoho jsou přesvědčeni, najdou agitátoři společný jazyk s novými statisíci a miliony dělníků. Diferenciace v sociální demokracii půjde zrychleným tempem. Fašisté brzy pocítí, že úloha vůbec není v tom, aby byli oklamáni Brüning, Braun a Wels, nýbrž v rozpoutání otevřeného boje s celou dělnickou třídou. Ve fašismu nezbytně se začne na tomto základě hluboká diferenciace. Vítězství je možno pouze na této cestě.

Avšak je nutno toto vítězství chtít. Zatím však je mezi komunistickými činovníky, běda, nemálo zbabělých kariéristů a bonzů, kterým je drahé jejich místečko, jejich příjem a ještě víc — jejich kůže. Tito subjektivě tedy velmi ochotně se blýskají ultraradikálními frázemi, pod nimiž se skrývá ubohý a zavržitelný fatalismus. "Bez vítězství nad sociální demokracií nelze se bít s fašismem," říká takový strašný revolucionář a z toho důvodu si připravuje... zahraniční pas.

Dělníci — komunisté, vás jsou statisíce, miliony, vy nemáte kam odjet, pro vás není dost zahraničních pasů. Dostane-li se k moci fašismus, přejede jako strašný tank po vašich lebkách a páteřích. Záchrana je pouze v nelítostném boji. Ale vítězství může dát pouze bojové sblížení se sociálně-demokratickými dělníky. Pospěšte si, dělníci komunisté, neboť času vám zbylo nemnoho!

8. prosince 1931, L. Trockij

Poznámky:

1. Španělská revoluce: Španělsko se po abdikaci krále Alfonse XIII. v dubnu 1931 stalo republikou. V květnu následoval obrovský vzestup mas a po červnových volbách propukla vlna stávek.

2. Národní blok byl kombinací labouristicko-konzervativní vlády z roku 1931 v jejímž čele byl Ramsay MacDonald.

3. David Lloyd George (1863-1945), poslanec za Liberální stranu z Walesu, byl postupně ministrem financí a ministrem války než se stal v roce 1916 předsedou vlády. Tento post držel do roku 1922. Byl spoluautorem Versailleské smlouvy a aktivní zastáncem intervence proti SSSR.

4. Čínská východní železnice byla částí původní cesty Transsibiřské železnice, která vedla skrze Mandžusko do Vladivostoku.

5. Karel Radek (1885-1939) před 1. světovou válkou levičák v polské, německé a švýcarské sociální demokracii; v Leninově období vedoucí propagandista Kominterny a do roku 1929, kdy byl Trockij poslán do exilu v Turecku, člen Levé opozice. Pak kapituloval před Stalinem a stal se Kremelským specialistou na zahraniční politiku. Během Moskevských procesů odsouzen na 10 let vězení.

6. 4. srpen 1914 je datum kolapsu 2. internacionály. Tento hlasovala Německá sociálně demokratická strana pro válečný rozpočet imperialistické vlády, přestože do té doby měla protimilitaristický postoj. V ten den také socialistické strany Francie a Belgie vydaly manifest na podporu své vlády ve válce.

7. George Clemenceau (1841-1929) v mládí socialistou, jakožto francouzský premiér a ministr války v roce 1917 byl architektem Versailleské smlouvy a zastáncem intervence proti SSSR. Alexandre Millerand (1859-43) se stal v roce 1899 prvním socialistou, který vstoupil do buržoazní vlády; následně byl vyloučen z Francouzské socialistické strany. Zastával několik ministerských postů a v roce 1920 byl zvolen prezidentem Francouzské republiky. Alexander V. Kolčak (1874-1920) velel jedné z východních kontrarevolučních front během občanské války v Rusku. Piotr N. Wrangel (1878-1928) nahradil Antona I. Děnikina (1872-1947) na postu velitele Bílé armády na Krymu.

8. Britská generální stávková začala 1. května 1926 a mohla zažehnout masovou revoluční vlnu ve Velké Británii; dva týdny na to byla reformistickým odborovým vedením odvolána. Sir Walter Citrine (1887-) byl generálním tajemníkem britské odborové federace TUC (Trade Union Congress) a v letech 1926-1946 jedním z představitelů Anglo-ruského výboru. V roce 1946 byl jmenován baronem.

9. Otto Wels (1873-1939) vůdčí člen sociální demokracie. Jakožto vojenský velitel Berlína potlačil na Noskeho rozkaz Spartakovské povstání. Pak vystřídal Eberta na místě spolupředsedy Výkonného výboru SPD pověřeného stranickým aparátem, tento post měl až do roku 1933.

10. Hugo Urbahns (zemřel 1947) po roce 1924 vůdce KPD (Německé komunistické strany); v roce 1927 spolu s Maslowem a Fischerem vyloučen; spolu s ním založil skupinu Leninbund, která se krátce přidružovala k Levé opozici. V roce 1933 uprchl do Švédska, kde zemřel.

11. Fjodor Dan (1871-1947), menševický vůdce, členem prezidia Petrohradského sovětu v roce 1917, později se stal aktivním odpůrcem revoluce. Uvězněn v roce 1921, v roce 1922 vyhoštěn z SSSR. Zemřel ve Spojených státech. Abram R. Goc (1882-1937) vůdce sociálních revolucionářů v Petrohradském sovětu. Byl

oponentem Říjnové revoluce. Odsouzen k smrti v roce 1920, později osvobozen; po té držen jako rukojmí a v roce 1937 zastřelen.

12. Gustav Noske (1868-1946) byl v roce 1919 sociálně demokratickým ministrem obrany, obviněn z potlačení Spartakovského povstání. Prikázal zavraždění Liebknechta a Luxemburgové. Později byl prezidentem provincie Hannover (1920-33). Rudolf Hilferding (1877-1941), narozen ve Vídni jeden z předválečných vůdců sociální demokracie a autor průkopnické práce politické ekonomie knihy Finanční kapitál. Během války pacifistou, stal se vůdcem Nezávislé sociálně demokratické strany (USPD), odštěpku od SPD Inoucího k Dvaapůlté internacionále. Po té, co se vrátil do 2. internacionály sloužil jako ministr financí v Stresemannově (1923) a Muellerově vládě (1928). V roce 1933 uprchnul do Francie. Petainova vláda ho v roce 1940 předala Gestapu a on krátce na to zemřel.

13. Britští a ruští odboroví předáci vytvořili 14. května 1925 Anglo-ruský odborový výbor. Ten zahrnoval vůdce TUC, kteří zradili Generální stávkou v roce 1926. Rusové ve výboru přesto zůstali a ten se rozpadl teprve, když ho v roce 1927 opustili Britové.

14. Albert C. Grzesinsky (1879-1948) sociálně demokratický policejní šéf v Berlíně, který nabídl pouze symbolický odpor proti Papanově puči 20. července 1932.

15. Rosa Luxemburgová (1871-1919) se narodila v Polsku. V roce 1893 byla zakladatelkou Polské sociálně demokratické strany. V roce 1897 se začala podílet na Německém socialistickém hnutí a byla v jeho revolučním křídle. V roce 1915 byla uvězněna. Spolu s Liebknechtem a dalšími spolupracovníky založila Spartakusbund (Spartakovský svaz). Propuštěna v listopadu 1918 pomáhala vést Spartakovské povstání , které bylo začátkem roku 1919 rozdraceno. Spartakovský svaz se stal Komunistickou stranou Německa a Rosa Luxemburgová se stala prvním šéfredaktorem Die Rote Fahne (Rudý prapor). Ona a Liebknecht byli zavražděni v lednu 1919 sociálně demokratickými vládci Berlína. Zanechala po sobě velké množství teoretických, ekonomických a polemických spisů.